

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – Energipriser och energikostnader i Europa"

COM(2014) 21 final

(2014/C 424/10)

Föredragande: **Richard Adams**

Den 15 januari 2014 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

'Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – Energipriser och energikostnader i Europa'

COM(2014) 21 final.

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 21 maj 2014.

Vid sin 499:e plenarsession den 4–5 juni 2014 (sammanträdet den 4 juni) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 140 röster för, 10 röster emot och 13 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1. Energipriserna har sammantaget nått historiskt höga nivåer och kan förväntas stiga ytterligare. Detta har fått stora konsekvenser för många privatkonsumenters ekonomi runt om i EU, och samma sak gäller många industrikonsumenter. I meddelandet understryks behovet av större medvetenhet i det civila samhället om hur energiprisernas sammansättning kan användas för att förena våra klimatmål och vårt behov av energitrygghet. Utan denna medvetenhet kan varken politisk vilja eller acceptans bland konsumenterna uppnås.

1.2. Energipriserna kan utgöra en viktig konkurrensfaktor för industrin. En ekonomisk analys av industrins konkurrenskraft bör emellertid inte enbart begränsas till energipriserna. Andra viktiga faktorer bör också undersökas, såsom energiintensiteten och energikostnadens andel av den totala produktionskostnaden och av vinstmarginalerna. Det är mycket viktigt att få till stånd en global enighet om att begränsa klimatförändringen. Om EU spelar en ledande roll kan detta leda till sämre konkurrenskraft samt till utlokalisering av industrier och till koldioxidexport.

1.3. Energieffektivitet, förnybar energi och andra inhemska energikällor är olika sätt att öka försörjningstryggheten, men för vart och ett av dessa sätt måste hänsyn tas till olika faktorer när det gäller kostnader, risker, miljöpåverkan och social acceptans. Nationella strategier och attityder varierar, och därför är en transparent kostnadsanalys samt en översyn och en bättre samordning av stödinstrumenten (såsom lagar om inmatning och inmatningstariffer) viktig om medlemsstaterna ska kunna välja en godtagbar energimix. Samarbete med grannländer är också av stor vikt.

1.4. Det är nödvändigt att säkra industrins möjlighet att anpassa sig i framtiden, på samma sätt som den gjort tidigare, och att främja i synnerhet energisektorns kapacitet att göra de investeringar som behövs i energisystemet. Detta kommer att kräva fasta åtaganden från regeringarnas sida, och dessa måste vara förenliga med principerna för EU:s inre marknad för energi.

1.5. Den inre marknaden för energi måste fullbordas, men för att den ska kunna nå sin fulla potential måste den stödjas av lämpliga marknadsbaserade instrument, en omfattande samordning på EU-nivå av de olika ländernas nationella energipolitik samt en tydlig, gemensam inriktning. Förnyad tonvikt på transparenta och tillförlitliga uppgifter är en nödvändig förutsättning för detta. Man bör framhålla de specifika situationerna i medlemsstaterna, t.ex. de 'energiöar' som finns, och när man analyserar priserna bör man ta hänsyn till att den inre marknaden för energi inte kan slutföras och att länderna inte kan utnyttja de fördelar som denna ger om det inte finns en utvecklad infrastruktur och för denna krävs det stora investeringar.

1.6. Kostnadsoptimering genom bättre EU-samordning och solidaritet är nödvändig, särskilt med tanke på att medlemsstaterna fortfarande har direkt kontroll över sin energipolitik. Samordningen har hittills inte fungerat på ett tillfredsställande sätt, och därför behövs en ny metod. Solidariteten mellan medlemsstaterna är också mycket viktig med tanke på att vi står inför ökande osäkerhet vad gäller försörjningen, liksom en ökad satsning på att fortsätta den gemensamma forskningen och utvecklingen för att lösa problemen i energiproduktionen och försörjningskedjan.

1.7. Om grupper av medlemsstater utvecklar marknadsplatser för flytande gas kan kostnaderna optimeras och minskas genom en frikoppling av oljepriset från gaspriset, och flexibiliteten för producenterna kan förbättras.

1.8. För att förbättra samordningen uppmanar EESK till åtgärder för och direkt stöd till ett omfattande program för en integrerad energidialog på EU-nivå. Dialogen bör äga rum mellan hushåll och industriella energikonsumenter, kommersiella och institutionella intressenter i energikedjan samt lokala, regionala och nationella myndigheter.

1.9. Denna europeiska energidialog, som ska vara inkluderande, representativ, oberoende och öppen, bör också ligga till grund för den nya förvaltning som kommissionen föreslagit i syfte att genomföra energi- och klimatmålen i rampaketet för perioden fram till 2030.

2. Inledning och bakgrund

2.1. Under flera år har energipriserna inom EU, särskilt elpriserna, för de flesta hushåll och industrier stigit snabbare än inflationen. Hushållen inom EU har känt av prisökningen, och den energirelaterade fattigdomen har ökat påtagligt i vissa medlemsstater. Vissa industriers konkurrenskraft har också påverkats, särskilt de energiintensiva industriernas. Tidigare kunde industrin ofta hantera stigande priser genom att öka sin energieffektivitet och specialisera sig på produktion med högt mervärde, men utrymmet för att göra detta kommer troligen att bli allt mindre. Den ekonomiska nedgången har ytterligare försvårat situationen, och trots ökad energieffektivitet och minskad energianvändning fortsätter kostnaderna att öka för de flesta konsumenter.

2.2. Det paket som Europeiska kommissionen presenterade i januari 2014 innehåller två större rapporter om priser och kostnader, dels ett arbetsdokument om energipriser och energikostnader, dels ett arbetsdokument om den ekonomiska utvecklingen inom EU. Paketet omfattar energi- och klimatmål för perioden fram till 2030 och bygger på tanken att det tre målen klimatskydd, industrins fortsatta konkurrenskraft och energi till överkomliga priser för invånarna kan förenas. Detta kommer att kräva att alla förstår, erkänner och kommunicerar om de konkreta ekonomiska, sociala och miljömässiga fördelarna med minskade utsläpp och en grönare ekonomi. Paketet bygger på tanken att man kommer att behöva allmänhetens stöd för att genomföra det, och att man måste närma sig utmaningar, särskilt ekonomiska sådana, på ett mer realistiskt sätt. Kommissionen menar att målen sänder en tydlig signal till marknaden och uppmanar till privata investeringar i nya ledningar och elnätverk eller i koldioxidsnål teknik.⁽¹⁾

2.3. Av det meddelande om energipriser och energikostnader som behandlas i detta yttrande, liksom av en rapport från Internationella energiorganet (IEA)⁽²⁾, framgår det att energipriserna förmodligen kommer att ligga kvar på sin nuvarande, historiskt höga nivå på grund av världsmarknadspriserna, nödvändiga omfattande investeringar i infrastruktur och energieffektivitet samt klimatavgifter. Detta kan inte bara få allvarliga konsekvenser för konsumenterna, utan innebär även att det nuvarande grossistpriset på el till energisektorn på runt 40 euro per MWh kommer att göra det omöjligt för sektorn att göra de investeringar som skulle behövas för att ersätta gammal utrustning och ta itu med klimatförändringarna. Yttrandet behandlar främst det civila samhällets förväntade respons, och tar upp i vilken grad tydliga signaler till marknaden och politisk lyhördhet kan utnyttjas för att uppnå de politiska målen.

⁽¹⁾ Inledningen på webbsidan http://ec.europa.eu/energy/2030_en.htm (finns inte i svensk version).

⁽²⁾ World Energy Outlook, IEA, 2013.

3. Sammanfattning av kommissionens meddelande

3.1. Under de fem åren efter 2008 steg energipriserna i detaljhandelsledet i EU, i vissa medlemsstater på ett mycket kännbart sätt, trots relativt stabila grossistpriser på el och stabila grossistpriser på gas. Hushållen och industrierna har påverkats stort, särskilt under den ekonomiska nedgången, och detta ser ut att fortsätta. Det finns också betydande skillnader mellan medlemsstaterna, och vissa konsumenter betalar 250–400 % mer än andra. Prisökningarna beror till stor del på ökade kostnader för överföring och distribution samt högre skatter och avgifter. Kostnaderna för primärenergi är emellertid fortfarande den största faktorn vid prissättningen.

3.2. EU:s regeringar måste fullborda den inre marknaden för energi under 2014. Liberaliseringen av marknaden kommer att leda till större investeringar och konkurrens och förbättra effektiviteten på flera områden, vilket eventuellt kan leda till lägre priser. Både konsumenterna och industrin (särskilt små och medelstora företag) kan sänka sina elkostnader genom att byta till energileverantörer med lägre priser, i de fall det finns tillräckligt många leverantörer.

3.3. Regeringarna inom EU måste också satsa på att förbättra energiinfrastrukturen, diversifiera energitillförseln och tillförselvägarna och genomföra gemensamma förhandlingar med de större energipartnerna.

3.4. Medlemsstaterna bör också se till att deras energipolitik, som finansieras av slutanvändarna och skattebetalarna, genomförs på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt och i enlighet med bästa praxis.

3.5. EU och medlemsstaternas regeringar måste göra större ansträngningar för att jämföra nätverkskostnader och praxis. En europeisk konvergens när det gäller nätpraxis skulle kunna förbättra effektiviteten och därmed minska nätkostnadsdelen av priserna.

3.6. Privatkonsumenterna och industrin kan, i viss mån, hålla nere energikostnaderna genom att öka sin energieffektivitet. Frivilliga åtgärder från konsumenternas sida för att styra mängd och tidpunkt för sin energikonsumtion (laststyrning) och innovativ energiteknik kan leda till besparingar av både energi och pengar.

3.7. EU måste fortsätta sina ansträngningar tillsammans med internationella partner när det gäller energisubventioner och exportrestriktioner och skydda vissa industrikonsumenterna genom skattemässiga överföringar, undantag och rabatter av skatter och avgifter.

3.8. Grundbudskapet i kommissionens meddelande är att den inre marknaden för energi måste fullbordas, och kommissionen uppmanar både hushåll och industrier att vidta åtgärder för att öka sin energieffektivitet, tillämpa laststyrning och andra nya energitekniker och innovationer för att spara energi och pengar. Kommissionen vill också se medlemsstaterna göra omfattande förbättringar när det gäller överföring och distribution av energi. Man påpekar också att tillväxten vad gäller förnybara energikällor på ett direkt sätt kan öka energitryggheten. I vissa medlemsstater behövs insatser, främst socialpolitiska åtgärder, för att komma till rätta med energirelaterad fattigdom. Om den förväntade minskningen av konkurrensen när det gäller energi till industrierna blir till verklighet bör man också ta itu med detta problem, främst med hjälp av WTO, genom att minimera internationella konkurrentländers energisubventioner och genom andra skattetransfereringar.

4. Allmänna kommentarer

4.1. Det finns tre huvudaspekter i kommissionens strategiska åtgärder. Oavsett om den inre energimarknaden fullbordas eller inte bör man först och främst fråga sig om det finns tillräckligt starka skäl att fortsätta eller till och med förstärka åtgärderna för en grön ekonomi, i enlighet med vad som sägs i ramen för perioden fram till 2030. Vad skulle detta innebära för energipriser och energikostnader? Kan det civila samhället dessutom genom en effektiv social dialog övertygas om att ett sådant mål är önskvärt och godtagbart? Slutligen, kommer det att vara möjligt att stimulera EU:s marknad att generera privata investeringar i nya ledningar, elnät och koldioxidsnåla tekniker?

4.2. Energi i alla dess former är sett till värdet den vara som det handlas med allra mest på världsmarknaden. Energins centrala roll för den ekonomiska utvecklingen innebär att det kommer att behövas massiva investeringar i forskning, prospektering och utveckling samt i produktion och överföring av energi under en överskådlig framtid. Detsamma gäller det nyligen uppmärksammade behovet av energiförsörjningstrygghet. Ofta hör man sägas att 'ljuset måste hållas tänt', vilket syftar på den oundgängliga roll som energin har i dagens samhälle. Man måste inse att det för tillfället finns andra energipolitiska mål, både på nationell nivå och på EU-nivå, som kan vara avhängiga av en trygg energiförsörjning. Detta borde betonas mer i meddelandet, och även att detta kan komma att innebära extra kostnader.

4.3. Om kostnaderna på kort och medellång sikt för övergången till en koldioxidsnål energiproduktion ska kunna hanteras måste man samtidigt fortsätta att ta hänsyn till, och starkare betona, ett flertal viktiga faktorer på global nivå.

- Energiproduktionen har en betydande inverkan på miljön, både på naturen och på oss människor, i form av klimatförändringar och skadlig inverkan på människors hälsa.
- För närvarande kommer 82 % av världens energiförsörjning från fossila bränslen, som är en resurs som på lång sikt kommer att ta slut.
- Den förmodat begränsade tillgången på resurser (oljeproduktionstoppen osv.) har nu blivit mindre relevant på grund av nya prospekterings- och utvinningstekniker. Detta kommer att skapa en betydande press från marknadens sida för att få oss att använda okonventionella fossila bränslen.
- Exploatering av så lite som en tredjedel av den nu kända mängden av fossila bränslen är mer än nog för att vår planet ska överstiga växthusgasnivån 450 ppm (vilket skulle öka temperaturen med 2 °C). Trots detta investeras fortfarande stora summor i nya prospekterings- och utvinningstekniker ⁽³⁾.

En energiomställning bort från fossila bränslen måste oundvikligen genomföras. Övergångstakten är mycket viktig – snabb nog för att undvika en alltför stor klimatpåverkan samtidigt som man upprätthåller stabila ekonomiska och sociala strukturer. Det kommer att krävas gemensamma världsomspännande insatser, och det är avgörande att EU behåller sin ekonomiska kapacitet att bidra till denna övergång. Det är mycket viktigt att få till stånd en global enighet om att begränsa klimatförändringen. Om EU spelar en ledande roll kan detta leda till sämre konkurrenskraft samt till utlokalisering av industrier och till koldioxidexport.

4.4. Det har tydligt visat sig att marknaderna själva ofta misslyckas med att ta hänsyn till sociala och miljömässiga frågor – och det är inte heller deras uppgift. EESK anser att marknaderna, trots att de ofta är bra på att uppfylla kortsiktiga kostnads- och effektivitetsmål, måste förändras i grunden med hjälp av marknadsbaserade instrument så att de kan ta hänsyn till sociala prioriteringar ⁽⁴⁾. Detta kräver effektiv lagstiftning, det civila samhällets stöd och engagemang samt utveckling av ett gediget engagemang när det gäller företagens sociala ansvar.

4.5. Om samhället inte är medvetet om det dilemma som EU och världen står inför kommer det att saknas både politisk vilja och acceptans hos konsumenterna. Allt tyder på att priserna kommer att fortsätta att öka. Konsumenterna kommer att fortsätta att starkt motsätta sig sådana ökningar. Utmaningen består i att minska de politiska och sociala konsekvenserna.

4.6. EESK anser att det mest effektiva sättet skulle vara att fullt ut involvera EU:s energikonsumenter, både hushåll och industrier, och de kommersiella och institutionella intressenterna i energikedjan i en aktiv och kreativ dialog om dessa frågor som kommer att leda till åtgärder.

⁽³⁾ *The Burning Question*, Mike Berners Lee, Greystone Books, 2013.

⁽⁴⁾ EUT C 226, 16.7.2014, s. 1–9.

4.7. Det finns inte mycket i det nuvarande meddelandet som tyder på en medvetenhet om detta. Trots att marknaden nämns 41 gånger i dokumentet finns det bara några få hänvisningar till saker som engagemang, medborgare, dialog och samråd. Det politiska ramdokumentet för 2020–2030 uppvisar ett liknande mönster.

4.8. Denna fråga kräver konsekvens och handlingskraft, vilket uppmärksammades i 2011 års ramdokument om en energifärdplan för 2050. I detta angavs att 'allmänhetens deltagande är avgörande' (punkt 3.4), men hittills har väldigt lite gjorts.

4.9. EESK uppmanar därför med kraft EU-institutionerna och medlemsstaterna att snarast anta och påbörja arbetet med ramen för en europeisk energidialog. Denna antogs av EESK 2013 i yttrandet om behovet av och metoderna för allmänhetens deltagande och engagemang på energipolitikens område⁽⁵⁾. En sådan dialog skulle spela en grundläggande roll för att upprätta och vidhålla en EU-omfattande förvaltningsprocess för att nå energi- och klimatmålen.

4.10. I en sådan process bör man eftersträva

- betydligt större tonvikt på öppenhet, kraftfull reglering och styrning på alla nivåer,
- större kunskaper om och förtroende för energimarknaden bland invånare/konsumenter med lämplig utbildning och rådgivning,
- större delaktighet från allmänheten vid val av energimix på nationell nivå och EU-nivå,
- flexibilitet för medlemsstaterna när det gäller att välja de åtgärder som bäst passar deras nationella energimix och deras preferenser samtidigt som man strävar efter konvergens på EU-nivå,
- att nå nationella mål för marknadsintegration för bland annat växthusgaser, förnybar energi och energieffektivitet.

4.11. Variationen i energipriserna runt om i EU har påpekats tidigare. Även om skillnader i produktions- och försörjningskostnader spelar in är det stora antalet skatter och avgifter på energi en viktig bidragande faktor. Energiskatter utgör en betydande del av statsinkomsterna i samtliga medlemsstater, och till och med om man undantar beskattning av olja skulle det innebära en stor utmaning att hitta andra inkomstkällor för att väga upp eventuella skatteminskningar⁽⁶⁾.

4.12. Det bör också noteras att en hög skattesats på vissa typer av energi har kommit att accepteras, om än motvilligt. I EU utgör oljeskatter över 55 % av priset jämfört med exempelvis 14 % i USA och 41 % i Japan.

4.13. Man bör framhålla de specifika situationerna i medlemsstaterna, t.ex. de 'energiöar' som finns, och när man analyserar priserna bör man ta hänsyn till att den inre marknaden för energi inte kan slutföras och att länderna inte kan utnyttja de fördelar som denna ger om det inte finns en utvecklad infrastruktur och för denna krävs stora investeringar.

5. Särskilda kommentarer

5.1. Den inre marknaden för energi är särskilt problematisk eftersom energiförsörjningstrygghet är en mycket viktig nationell fråga, som trots att vi rör oss mot en inre energimarknad fortfarande kontrolleras eller påverkas direkt av varje stats regering. Tekniska, resursmässiga och geografiska faktorer bidrar också till att det är svårare att skapa en enda marknad för energi än för många andra konsumentvaror.

5.1.1. Målet att skapa en inre marknad för elektricitet och gas, som fastställdes i 2009 års tredje energipaket, kommer inte att nås, och viktiga delar av avregleringen av energimarknaderna har visat sig vara svåra att genomföra. Regeringar, företag och andra samhällsaktörer har motsatt sig marknadsintegration. Vissa medlemsstater anser att de omfattande förändringar i produktionen, distributionen och konsumtionen av energi som skulle krävas kan få oacceptabla följder.

⁽⁵⁾ EUT C 161, 6.6.2013, s. 1–7.

⁽⁶⁾ Energy Policy and Energy Taxation in the EU: IREF Europe
http://www.irefeurope.org/en/sites/default/files/Energy_policy_EU.pdf

5.1.2. Den allmänna konvergensen när det gäller grossistpriserna i Central- och Västeuropa leder inte till konvergens i detaljhandelspriserna. Detta beror på att medlemsstaterna har olika system för att stödja investeringar i energisektorn och olika sätt att fördela kostnaderna för detta stöd på slutkonsumenterna. Resultatet är att en 'grund' elmarknad håller på att utvecklas, vilken är inriktad på att optimera utnyttjandet av det befintliga europeiska systemet. Detta är emellertid inte tillräckligt: I stället behövs en 'djup' marknad som uppmuntrar till optimala investeringar på europeisk nivå, både för att tillräckliga investeringar ska göras och för att dessa ska bli kostnadseffektiva. Det är till exempel viktigt med en översyn och en bättre samordning av stödinstrumenten (såsom lagar om inmatning och inmatningstariffer).

5.1.3. Detta förutsätter ökad marknadslikviditet och prissättning via börser, särskilt vad gäller gas. Gasmarknader har etablerats i vissa medlemsstater, men de är ännu inte tillräckligt likvida för att utgöra ett hållbart alternativ till den (expansiva) oljeindexeringen och tillhandahålla en marknadsbaserad prissättning. Det är därför väsentligt att det utvecklas regionala gasbörser och att man förbättrar sammankopplingen dem emellan i fråga om överföringskapacitet, avtalsvillkor och marknadstillträde, särskilt vad avser flexibla utbudstrancher. Om elproducenterna får tillträde till gasmarknaderna får de större flexibilitet när det gäller att optimera produktionsperioderna. De kan undvika produktion under förlustperioder och bevara kraftverkens konkurrenskraft, och därmed minska de kostnader som inte täcks och som läggs över på konsumenterna.

5.1.4. Det råder fortfarande ovisshet om exakt vad som ingår i energipriserna i medlemsstaterna. De ingående undersökningar som kommissionen genomför om hur man kan öka insynen i energiprisernas sammansättning och energisubventionernas omfattning och effekt är en viktig del i att skapa lika villkor när det gäller energiproduktion och prissättning. Det behövs en kontinuerlig insamling av uppgifter om energipriser och energikostnader på kraftverksnivå för att information om driftsvillkoren för industrierna ska bli mer tillgänglig och för att politiken ska kunna grundas på tillförlitliga uppgifter. Öppenhet är ett nödvändigt första steg mot kostnadseffektiva politiska val och en meningsfull politisk diskussion med allmänheten. Detta gäller även strukturen på energileverantörernas vinstnivåer. Bristen på tillförlitlig statistik kan undergräva trovärdigheten i beslut som påstås vara evidensbaserade. Sådan statistik bör finnas tillgänglig på alla förvaltningsnivåer.

5.1.5. Industrin kan fortsätta att göra investeringar för att minska intensiteten i energianvändningen. Sådana investeringar måste emellertid föra med sig acceptabla vinster, och investeringarna tenderar att bli dyrare med tiden.

5.1.6. Tidigare har EU och medlemsstaterna skyddat sårbara industrier genom kostnadsfri tilldelning, undantag från skatter och avgifter och i vissa fall genom kompensation. De klimatpolitiska kostnaderna är högre i EU-länderna än för vissa av EU:s största handelspartner, och skillnaderna kommer inte att minska inom en överskådlig framtid. Kommissionen bör därför utvärdera den befintliga ramen och undersöka nya förhållningssätt för att hjälpa sårbara industrier som är mer kompatibla med den inre marknaden.

5.1.7. Eftersom energitrygghet är en viktig fråga för varje stat kommer regeringarna att godta extra kostnader för att trygga energiförsörjningen. Eftersom medlemsstaterna på grund av sin suveränitet har svårt att komma överens om en godtagbar nivå vad gäller EU-förvaltning tolererar staterna en marknad som är utformad på ett inte helt optimalt sätt. I situationer där försörjningen hotas är emellertid solidaritet avgörande för en kontinuerlig energiförsörjning.

5.1.8. Överlag finns det få tecken på att medlemsstaterna, som alla sköter sin nationella energipolitik på mycket olika sätt, anser att det finns ett behov av större integration på EU-nivå. Detta undergräver den inre marknaden för energi och skickar förvirrande signaler till investerare. EESK anser att det behövs ett avgörande steg i riktning mot en verklig europeisk energigemenskap för att samordna de nationella energistrategierna, särskilt i syfte att trygga EU:s energiförsörjning till lägsta möjliga kostnad.

5.2. En grönare ekonomi

5.2.1. I teorin finns ett starkt stöd för en övergång till en mer hållbar och resurseffektiv ekonomi. I praktiken har den ekonomiska nedgången, den internationella konkurrensen och medlemsstaternas svårigheter att komma överens om prioriteringar gjort att övergången blivit långsammare och mindre effektiv än förväntat ⁽⁷⁾.

⁽⁷⁾ EUT C 271, 19.9.2013, s. 18–22.

5.2.2. Ofta görs politiska uttalanden om en grönare ekonomi, i enlighet med EU:s mål för hållbar utveckling, men det verkar saknas förståelse både för omfattningen av den ekonomiska och samhällsliga omställning som skulle bli nödvändig och för de strukturella hinder som står i vägen för detta.

5.2.3. Målet har ofta missförstått som att det rör sig om att göra de befintliga ekonomiska aktiviteterna mer miljövänliga, dvs. mindre beroende av fossila bränslen, och att detta skulle leda till större tillväxt och fler arbetstillfällen. En grönare ekonomi kräver emellertid betydligt mer djupgående förändringar av produktions- och konsumtionsmönstren – och av människors livsstil – än vad som kan förväntas bli socialt accepterat det närmaste årtiondet. Nästan alla ekonomiska aktiviteter skulle behöva förändras i grunden, och under övergångsperioden från en traditionell ekonomi till en grön ekonomi kan en hög tillväxt- och sysselsättningsnivå inte garanteras. Detta bör understödjas genom samordnade insatser för forskning och utveckling.

5.2.4. De hinder som finns för en snabb, effektiv och positiv omställning till en grön ekonomi har i mycket hög grad tonats ner. Ekonomiska faktorer är till exempel en stor del av följande hinder:

- De ekonomiska sektorernas motstånd (p.g.a. egenintresse), som leder till motstånd hos politikerna.
- Fördelarna med den befintliga tekniken som kommer sig av att dess infrastruktur redan har betalats.
- Avsaknad av en effektiv koldioxidprissättning.
- Effektiv reglering av påståenden om miljöeffekter.
- Tekniska och politiska risker med nya koldioxidsnåla tekniker.
- Förlorade arbetstillfällen och eventuellt motstånd vid omskolning av arbetskraften.
- Problem med den industriella omvandlingen och dess sociala effekter.
- Problem att hitta finansiering i ett läge med låg (eller negativ) ekonomisk tillväxt och budgetkonsolidering.
- Stor internationell konkurrens.
- En koldioxidsnål ekonomi skulle kräva stort samhälleligt och politiskt samförstånd, enorma privata och offentliga investeringar som i sin tur kräver god tillgång till finansiering, och en tydlig strategisk vision – i själva verket en grön planekonomi.

5.2.5. Oavsett hindren kommer den gröna omställningen emellertid att bli nödvändig. Det kommer att kräva stora ansträngningar, men det finns inget alternativ om vi vill skapa en hållbar framtid. För att uppnå detta mål måste man fastställa en takt som tar hänsyn till balansen mellan politisk trovärdighet, ekonomisk styrka, stabila sociala system och medborgarnas valfrihet. De nödvändiga förutsättningarna saknas dock, särskilt när det gäller den offentliga viljan att ta itu med hindren. Vissa fördelar kan emellertid komma av omställningen, såsom en utveckling mot en marknadsledande roll för EU när det gäller hållbar och koldioxidsnål energi. EU ligger långt fram när det gäller användningen av koldioxidsnåla energikällor för värmeproduktion, och här finns en stor sektor för utveckling av hållbara transporter.

5.2.6. Energibesparingar och energieffektivitet är grundläggande faktorer för att minska kostnaderna. Hushållen kan lära sig att styra sin förbrukning i mycket högre grad. Det finns goda exempel på energieffektivitet och minskad energianvändning i offentliga byggnader (främst när det gäller nya byggnader), och efterfrågan på större energieffektivitet inom industrin, som är väletablerad i vissa sektorer, kan föra med sig besparingar för många företag.

5.2.7. Marknadsbaserade instrument har spelat en mycket stor roll i att uppmuntra till en omstrukturering av medlemsstaternas ekonomier. Det finns emellertid en stor brist på konsekvens i de olika medlemsstaterna när det gäller omfattningen och tillämpningen av skatter, avgifter, subventioner och andra marknadsbaserade instrument. Detta har varit särskilt påtagligt på energiområdet. De marknadsbaserade instrumenten måste användas för att stödja övergången till en resurs- och koldioxidsnål ekonomi och främja den ekonomiska återhämtningen ⁽⁸⁾.

⁽⁸⁾ EUT C 226, 16.7.2014, s. 1–9.

5.3. Den effektiva förvaltning för att nå EU:s energi- och klimatmål som föreslås i klimat- och energipaketet är oundgänglig, och den hänger på ett tydligt sätt ihop med inrättandet av konsekventa marknadsparametrar genom nationella energibestämmelser. EESK stöder helhjärtat en mer samordnad energipolitik med mer konsekvens och konvergens mellan nationella politiska åtgärder och ser detta som ett steg mot kostnadsoptimering i hela EU, och EESK ställer sig därför bakom kommissionens initiativ. Kommittén är emellertid övertygad om att det behövs en djupgående reflektion för att se till att systemet verkligen når sina mål, och vi anser att EESK kan ge ett betydelsefullt bidrag till kommissionens kommande förslag, särskilt när det gäller

- flexibilitet i arbetet för att nå energimålen,
- ett starkt engagemang hos allmänheten och stor trovärdighet för nationella åtgärder och EU-åtgärder,
- medlemsstaternas ökade ansvarstagande,
- konsekvent och trovärdig konvergens på EU-nivå.

5.4. Kommissionen står inför uppgiften att utforma ett förvaltningssystem som kan genomföras på ett effektivt sätt, men som samtidigt är tillräckligt flexibelt för att medlemsstaterna ska vilja ställa sig bakom det. EESK föreslår därför att kommittén i nära samarbete med kommissionen ska inleda en politiskt neutral diskussion där samtliga berörda aktörer kan göra sin röst hörd. Syftet skulle vara att diskutera hur man på bästa sätt kan utarbeta ett effektivt, flexibelt och inkluderande förvaltningssystem, vilket är nödvändigt om man ska kunna hantera och förklara utmaningen när det gäller energipriser och energikostnader.

Bryssel den 4 juni 2014.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Henri MALOSSE
